

Managementul și gestionarea urgențelor civile în condițiile globalizării. Particularități la nivel regional

Abstract,

Like it or not, globalization is a reality. Many countries have committed themselves to reducing poverty through the Millennium Development Goals (MDGs) and are cooperating together to work out smart ways to manage globalization.

Interdependența globală nu este un fenomen nou, decidenții politici abordând tot mai des și mai profund acest subiect de mai bine de trei decenii. De exemplu, într-un raport prezentat Congresului și care privea politica externă americană, președintele Richard Nixon observa că „apar tot mai multe teme, care transcend granițele geografice și ideologice și care ridică noi probleme/întrebări comunității de națiuni. Ele reflectă o lume care se regroupează și o interdependență în expansiune”¹. Globalizarea creează oportunități, dar aduce cu sine și obstacole care sunt diferite de la țară la țară, în funcție de resursele de care beneficiază actorul statal și de poziția pe care o ocupă pe scena mondială.

Totodată, ea aduce lumea mai aproape, iar viitorul omenirii este determinat, de pe acum, de modul în care statele acționează și interacționează pe scena mondială. Evoluțiile interne vor juca un rol mai mare în afacerile externe, pe măsură ce distincția între politica „internă” și cea „externă” va fi tot mai greu de realizat.

În această era a globalizării, politicile externe ale statelor sunt create în funcție de anumiți factori²:

- valori, credințe și ideologii politice;
- interes național și locație geopolitică;
- naționalism;
- comportament contrar dreptului internațional public;
- „conservarea” strategică și de politică externă trebuie să aibă ca scop avertizarea cu privire la

acele influențe/presiuni externe care ar putea afecta/schimba „aranjamentul” politic intern.

Era globalizării solicită o nouă atitudine în implementarea politicii externe. Diplomația trebuie să devină mai dinamică, să prevadă și să întâmpine cererile născute din noile reguli de organizare a jocului mondial, iar acolo unde este posibil, să fie susținută de forța/puterea militară.

Noua diplomație specifică epocii globale, în care legăturile sunt tot mai strânse, iar veștile circulă aproape instantaneu cu producerea lor, ar putea fi caracterizată prin:

- crearea și dezvoltarea legăturilor cu guvernele cât mai multor state;
- instituirea de consultări rapide cu aliații;
- îmbunătățirea mecanismelor de coordonare a acțiunilor întreprinse în comun;
- diversificarea metodelor de cooperare între prieteni și aliați;
- o capacitate de reacție rapidă la nivel decizional;
- o echipă responsabilă de problemele securității naționale care să integreze factori politici,

militari și economici;

- un segment militar care să beneficieze de mijloacele necesare participării la acțiunile de prevenire și combatere a escaladării conflictelor.

Ca o consecință a globalizării, numeroase evoluții și procese transnaționale au un impact semnificativ asupra securității naționale. Este tot mai greu să realizăm o disociere netă între evoluțiile din mediul intern și cel internațional. Multiplele interdependențe între state, globalizarea ca nouă ordine mondială, face ca riscurile interne și cele externe să se poată genera și influența reciproc, ceea ce face ca securitatea unui stat să fie condiționată atât de conducerea la nivel național, dar și de cea la nivel regional și mondial (organizațiile internaționale de diverse tipuri).

Globalizarea oferă oportunități extinse pentru o dezvoltare reală la nivel global, dar se manifestă printr-un progres inegal pe regiuni. Unele țări devin din ce în ce mai integrate în economia mondială, cu o viteză mult mai mare decât altele. Țările care au reușit să devină parte a sistemului unic global pe cale să se contureze se bucură de creșteri economice mult mai însemnate și de o reducere mult mai importantă a sărăciei.

¹ The Global Century. Globalization and National Security - US National Security Policy: Emerging Priorities.

² The Global Century. Globalization and National Security - US National Security Policy: Ideas Matter: A Diversity of Foreign Policies.

Pe de alta parte, trebuie precizat și faptul că în anii 1970 și 1980, când multe țări din America Latină și Africa au urmat politici de orientare spre interior, dezvoltarea economică a acestora a stagnat sau s-a canalizat pe un trend descrescător și s-au înregistrat creșteri impresionante ale sărăciei cu valori ridicate ale inflației.

În momentul de față, au loc mari transformări în privința creșterii veniturilor și schimbării politicilor. Totuși, crizele înregistrate de piețele emergente în anii 1990 au demonstrat că oportunitățile asociate procesului de globalizare presupun și riscuri provenite din mișcările volatile de capital, la care se adaugă riscul de ordin social, economic și de degradarea mediului înconjurător care sunt determinate de accentuarea sărăciei.

Există patru caracteristici principale care pot explica originile globalizării: integrarea în piețele mondiale ale economiilor naționale, tranziția de la economia „high volume” la cea „high value” care rezultă din cunoașterea tot mai bună a produselor și serviciilor folosite pe piață, sfârșitul bipolarității între capitalism și socialism în privința costurilor de producție, și, nu în ultimul rând, configurarea noilor blocuri economice.

1 Surse și resurse de domeniul urgențelor civile, într-o lume în transformare

Populația planetei, estimată la nivelul anului 1600 la 545 milioane, a crescut la 2,4 miliarde de locuitori în 1950, ajungând în 2005 la peste 6 miliarde de indivizi, iar pentru anul 2050 se apreciază că va crește cu până la 50%³. Această evoluție, coroborată cu răspândirea inegală a resurselor, va provoca, probabil, dezechilibre la nivelul securității, prosperității și stabilității, din cauza mișcărilor de populație dinspre zone lipsite de resurse către alte regiuni ce dispun de rezerve suficiente. Studiile ce analizează legătura directă dintre tendințele demografice și starea de stabilitate⁴ au indicat o corelație între gradul de prosperitate și rata natalității. Astfel, în statele cu un grad ridicat de prosperitate și securitate se înregistrează, paradoxal, o scădere a populației (de exemplu, Germania are cea mai scăzută rată a natalității: 8,45 nașteri la mia de locuitori). Lupta pentru accesul și controlul resurselor și piețelor mondiale a fost deseori generatoare de tensiuni și conflicte. Alături de această competiție, manifestările de intoleranță în ceea ce privește aspectele religioase sau etnice constituie alte surse de instabilitate, în special la nivel regional, în condițiile în care procesul de globalizare conduce spre formarea unor medii multiculturale. Așadar, creșterea influenței unei anumite culturi, depășind spațiul de origine, poate naște o serie de resentimente. Cele trei mari religii monoteiste (creștină, islamică și iudaică) pot fi adesea transformate în cauze ale unor conflicte, deși adevărata rațiune pare a fi, mai degrabă, diversitatea interpretărilor aduse textelor religioase ale fiecăreia. Riscul unor conflicte interreligioase există, însă nu poate fi ignorată nici apariția unor tensiuni între denominații mai vaste, cum ar fi susținătorii religiei și cei ai secularismului, influența curentelor seculare asupra vieții „cetății” înregistrând creșteri semnificative în ultimele decenii, în special în Europa. Drumul spre conflict este ușor de parcurs atunci când sunt implicate aspecte identitare, sensibile la orice influență externă percepută drept agresivă. În alte cazuri, drepturile fundamentale ale omului sunt lezate în mod direct, mai ales acolo unde ideologiile totalitare încă există, precum țările aflate în vecinătatea estică a frontierelor actualului spațiu euro-atlantic.

Acest fapt duce la menținerea unor tensiuni între diferite segmente minoritare și cel major de populație, mărindu-se astfel riscul apariției unor conflicte ce pot afecta securitatea și stabilitatea construcției europene⁵. Crima organizată reprezintă o amenințare imediată la adresa securității Europei. „Sindicatul drogurilor”, prin extinderea activităților în zona traficului de arme, de materiale nucleare, pot dezvolta facil legături cu organizații teroriste.

Pentru a lupta eficient împotriva crimei organizate și a terorismului care a cauzat tragediile din New York, Istanbul, Madrid sau Londra, trebuie extinsă cooperarea dintre guvernele democratice. „Accesul comun la informațiile privind activitățile criminale sau teroriste, cooperarea între organele judiciare și forțele de poliție precum și monitorizarea comunicațiilor și a tranzacțiilor monetare sunt esențiale pentru asigurarea succesului în această luptă”⁶. Procesul de extindere constituie o parte a răspunsului Uniunii Europene la provocările contemporane, un efort de consolidare a stabilității politice și securității economice.

³ www.theglobalist.com/StoryId.aspx?StoryId=4629, 14.08.2009, ora 12.30

⁴ Sarcinchi, Alexandra, *Security between objective and subjective. The social representation of security in Romania and Europe*, comunicare susținută în cadrul celei de a 4-a Conferințe Internaționale “Strategy 2005” organizată de Institutul Elen de Studii Strategice, Atena, 3-4 noiembrie 2005

⁵ Boncu Simion. *Securitatea europeană în schimbare. Provocări și soluții*, Ed. Amco Pres, București, 1995, capitolul II, pag.54

⁶ Dr. Bușe, Dorel - *Politica Externă a Uniunii Europene, Dimensiune de securitate și apărare europeană*, Editura. AISM, anul apariției 2004., capitol IV, pag 79.

În „Strategia europeană de securitate”⁷ se apreciază că terorismul reprezintă o amenințare strategică în creștere pentru Europa, cu atât mai mult cu cât mișcările teroriste dispun de resurse importante, comunică prin intermediul rețelelor electronice, recurg la o violență fără limite cu scopul de a face un număr considerabil de victime.

Europa este nu numai o țintă a atacurilor teroriste, ci și o bază de operații pentru organizațiile și rețelele teroriste. Există ținte ale terorismului pe continentul european. Aceste ținte au fost atacate. Au fost însă descoperite și baze logistice pentru celulele Al-Qaeda în Marea Britanie, în Italia, în Germania, în Spania și în Belgia. Acestea sunt realități pe care UE le cunoaște, și le asumă și le rezolvă. De aceea, Europa își propune să acționeze activ, ofensiv și preventiv, acolo unde este nevoie. „Adesea, prima linie de apărare se va situa departe, în străinătate.”

Fără îndoială, proliferarea armelor de distrugere în masă reprezintă cea mai importantă amenințare pentru securitatea lumii și pentru cea europeană. Se pare însă că asistăm la o etapă nouă a cursei armelor de distrugere în masă îndeosebi în Orientul Mijlociu. Atacul cu sarin efectuat de secta AUM în 1995 în metroul din Tokyo, în care au murit 12 oameni și au fost răniți alte câteva mii este un exemplu. Doi ani mai târziu, aceeași sectă a răspândit spori de antrax pe o stradă din capitala Japoniei.

Pericolul cel mai mare îl reprezintă⁸ posibilul acces al teroriștilor la armele biologice, radiologice, chimice și chiar nucleare.

Europa are o acută și continuă nevoie de resurse energetice. Ea își acoperă, azi, din import, în jur de 50% dintre nevoile sale de petrol și de gaze naturale. În 2030, cifra importurilor energetice va crește la 70%, cea mai mare parte a acestor produse provenind din Golf, din Rusia și din Africa de Nord.

Este evident că Europa renunță, în mod real și benefic, la ofensiva frontalieră specifică începutului secolului al XX-lea și întregii sale istorii, la un anumit mod de acțiune, în favoarea bunei vecinătăți. Securitatea și încrederea, parteneriatele strategice și cooperarea sunt singurele maniere folosite și încurajate de Uniunea Europeană și de comunitatea euro-atlantică în relațiile de vecinătate.

De aceea, în atenția UE se află toate regiunile adiacente, începând cu Caucazul și Marea Neagră și continuând cu Marea Mediterană și nordul Africii.

Rareori problemele sunt rezolvate, azi, de o singură țară, fără o susținere regională. Situațiile din Balcani, din Africa, din Caucaz, din Asia Centrală și de peste tot confirmă această concluzie esențială pentru gestionarea crizelor și conflictelor și transformarea faliilor strategice în zone de confluență sau, în orice caz, de dialog. **Într-un fel sau altul, toate țările sunt responsabile de ceea ce se petrece în zona lor și, de aceea, toate au datoria să contribuie, împreună, la rezolvarea tuturor problemelor care apar. Aceasta este, de fapt, esența strategiei europene de securitate.**

Organismele internaționale au generat o serie de scenarii privind evoluția omenirii în viitorul apropiat prin corelarea unei serii de factori cheie, precum și prin identificarea modului de interacțiune dintre aceștia.

Sunt luate în calcul: globalizarea, demografia, nașterea unor noi competențe, descompunerea instituțiilor internaționale, schimbarea climei, geopolitica de energie, în scopul realizării previziunilor pentru a identifica direcția de acțiune și evoluția probabilă a evenimentelor care vor modela lumea. Istoric, s-a constatat apariția mai multor sisteme multipolare (dezvoltarea puternică a altor state cum ar fi China, India etc.), care sunt mai instabile decât cele uni sau bipolare. Multipolaritatea reclamă o diplomatie mai activă și politici de stat mult mai flexibile decât o lume uni sau bipolară. Într-o lume multipolară, relațiile de putere devin mai fluide, iar ideologia contează mai puțin. Spațiul pentru eroare este mult mai îngust, existând o mare probabilitate fie pentru conflict, fie pentru cooperare.

În ciuda recentelor evenimente petrecute pe piețele financiare care pot accelera multe tendințe în curs de desfășurare probabilitatea de a se ajunge la o defalcare a sistemului internațional, cum s-a întâmplat în 1914-1918, este foarte scăzută. Cu toate acestea, următorii 20 de ani de tranziție la un nou sistem sunt plini de riscuri. Rivalitățile strategice, cel mai probabil, se vor învârti în jurul comerțului, a investițiilor, precum și al inovațiilor tehnologice și de achiziție, însă nu putem exclude scenariul secolului 19 – ca scenariul unei curse de înarmare, de expansiune teritorială și de rivalități militare.

În ceea ce privește mărimea, viteza, debitul și direcționarea, la nivel global, de transfer de avere și de putere economică – aproximativ de la Vest la Est, este fără precedent în istoria modernă. Aceasta schimbare derivă din două surse. În primul rând, o creștere a prețurilor petrolului care a generat

---

⁷ Javier, Solana - Strategia Europeana de Securitate “A Secure Europe in a Better World”, Deciziei Consiliului Uniunii Europene nr.2003/529/CE

⁸ March, J.G. și J.P. Olsen - European International Politics, 1992, capitoul I, pag. 6

profituri importante pentru statele din Golf și Rusia. În al doilea rând, costuri mai mici, combinate cu politicile guvernamentale au mutat facilitățile de producție și unele servicii în Asia.

Predicțiile de creștere⁹ pentru Brazilia, Rusia, India și China (de BRICs) indică faptul că acestea vor egala G-7 în ceea ce privește PIB-ul global în perioada anilor 2040-2050. Dacă tendințele actuale persistă, până în 2025 China va deveni cea de-a doua mare putere din lume (fiind luate în calcul factori ca: PIB, cheltuielile de apărare, tehnologie, puterea militară). De asemenea, ar putea fi cel mai mare importator de resurse naturale și cel mai mare poluator. India, probabil, va continua să se bucure de o creștere economică relativ rapidă și va depune eforturi pentru o lume multipolară în care New Delhi este unul dintre poli. Rusia are potențialul de a fi mai bogată, mai puternică și, mai mult, este asigurată pentru viitor în cazul în care investește în capitalul uman, se extinde și își diversifică economia și se integrează în piața globală.

Nu sunt alte țări care se estimează că vor crește la nivelul Chinei, Indiei și Rusiei, cu toate că este posibil să apară o creștere a puterii politice și economice a altor state, cum ar fi Indonezia, Iran, Turcia.

Într-o lume multipolară, fragmentarea intereselor la nivel internațional va slăbi și influența unor actori globali cum este de exemplu ONU, care nu va mai reuși decât cu mare greutate să întreprindă o acțiune coerentă. Consiliului de Securitate existent i se vor adăuga noi membri, dar va deveni din ce în ce mai ineficient în condițiile lipsei unui națiuni lider care să uniformizeze punctele de vedere. Conceptul de *global governance* va suferi, deoarece într-o lume multipolară este greu de presupus că se vor găsi soluții acceptabile de către toți actorii importanți.

Grupurile religioase vor juca un rol mărit față de grupările seculare într-o lume multipolară. Este de așteptat ca în cadrul mai multor state, grupări religioase afiliate unor centre de putere externă să nu acționeze conform unor standarde statale, ci să emită pretenții de autonomie și autoguvernare. De aceea, este de prevăzut ca statelor europene cu puternice comunități musulmane să le fie pusă la îndoială autoritatea. Franța, Germania, Olanda, Marea Britanie, Suedia se vor afla în primele rânduri ale țărilor cu suveranitate limitată în anumite zone și în anumite domenii.

Problemele legate de resurse vor câștiga prioritate pe agenda internațională. Creșterea economică la nivel global, fără precedent, produce presiune asupra resurselor strategice, inclusiv a energiei, produselor alimentare, apei, necesitând proiectarea unei strategii de utilizare a acestor resurse. De exemplu producțiile de hidrocarburi, țiței, gaze naturale lichide, nu vor crește proporțional cu cererea, de altfel, producția de petrol și gaze naturale din multe state este deja în scădere.

Tot mai mulți dintre marii producători se vor afla în Orientul Mijlociu, care deține două treimi din rezervele mondiale¹⁰. Producția OPEC din țările din Golful Persic este previzionată să crească cu 43% în perioada 2003-2025. Arabia Saudită va asigura aproape jumătate din acea producție, o cantitate mai mare decât este prevăzut pentru Africa și zona caspică la un loc.

Folosirea combustibilului nuclear pentru generarea de energie electrică este posibil să se dezvolte, dar extinderea nu va fi suficientă pentru a acoperi cererea crescută pentru electricitate. Reactoarele nucleare de a treia generație au, față de reactoarele anterioare, costuri de producție mai mici, caracteristici de siguranță îmbunătățite și un sistem mai bun de proliferare și gestionare a deșeurilor. Reactoarele nucleare de a treia generație au început să fie competitive din punct de vedere economic și au început să fie folosite de tot mai multe țări. Chiar dacă majoritatea centralelor nucleare se află acum în țările industrializate, cererea de energie tot mai mare în China, India, Africa de Sud și alte țări cu o dezvoltare rapidă va determina interesul pentru energia nucleară.

O consecință parțială a concentrării producției de energie în anumite regiuni a fost creșterea controlului deținut de companiile de gaz și petrol de către companiile energetice naționale, constata analiza. Acestea au pârghiile economice și politice necesare pentru a limita investițiile astfel încât să prelungească orizontul de producție. Păstrarea petrolului în pământ asigură resurse pentru generațiile viitoare în statele care depind de producția de petrol și și-au limitat astfel opțiunile economice.

Dacă prețul energiei se va menține la niveluri ridicate, atunci marii exportatori ca Rusia și Iranul vor avea resursele financiare pentru a-și crește puterea națională. Totuși, trecerea la un sistem energetic care nu se mai bazează pe petrol și gaz ar afecta în mod esențial anumite țări. Raportul preconizează că cel mai mare șoc va fi resimțit de Arabia Saudită, unde se încearcă promovarea unor reforme economice majore - inclusiv participarea femeilor în economie - și a unei noi etici de muncă pentru a accelera planurile de dezvoltare și pentru a diversifica economia.

Pentru Iran, scăderea prețului la petrol și gaze ar submina orice politică economică populistă și ar crește presiunea pentru reforma economică. De asemenea, va crește tentația de colaborare cu

⁹ HUNTINGTON, S.P. Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale, Editura ANTET, București, 1997, pag. 23

¹⁰ HUNTINGTON, S.P. Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale, Editura ANTET, București, 1997, capitolul II, pag. 29

Occidentul - inclusiv cu SUA -, mai ales în ceea ce privește investițiile străine în țară. S-ar putea ca liderii iranieni să fie mai dispuși să renunțe la politica nucleară în schimbul comerțului și al ajutorului financiar.

Schimbările climatice este de așteptat să crească lipsurile în ceea ce privește deficitul de resurse necesare¹¹. Deși impactul schimbărilor climatice va varia în funcție de regiune, o serie de regiuni vor începe să sufere efecte dăunătoare, în special din cauza penuriei de apă și de scădere a producției agricole. Diferențele regionale în agricultură sunt susceptibile de a deveni și mai pronunțate în timp, remarcându-se tendințe de scădere în țările în curs de dezvoltare, în special cele din Africa Sub-Sahariană.

Pentru multe țări în curs de dezvoltare, a scăderea producției agricole va fi devastatoare întrucât agricultura reprezintă o mare parte a strategiei economice lor și mulți dintre cetățenii lor vor trăi aproape de nivelurile de subsistență.

Combaterea terorismului¹² va rămâne principala prioritate chiar se acordă atenție crescută problemelor generate de scăderea resurselor. Terorismul este puțin probabil să dispară până în 2025, dar ar putea să apară o reducere a fenomenului, dacă se atenuază șomajul în rândul tinerilor și apare o creștere economică în Orientul Mijlociu. Oportunități economice pentru tineri și pluralismul politic, probabil, ar reduce numărul celor care aderă la organizații teroriste, dar alții, motivați de o varietate de factori (dorință de răzbunare sau de a deveni martiri), vor continua să recurgă la violență pentru a-și atinge obiectivele.

Pe scena internațională, trendurile economice și politico-militare sunt interdependente și fără îndoială că există o legătură, nu numai corelativă dar și cauzală, între deținerea, aprovizionarea, cererea și utilizarea resurselor energetice, răspândirea lor geografică și accesul la ele, afacerile regionale și globale privind securitatea. Toate „jocurile petroliere recente” se derulează pe spații geopolitice, în contextul unor noi remodelări locale, regionale și globale.

Economia mondială de astăzi, în special economiile statelor puternic industrializate, depinde încă de petrol și gaze naturale, ca resurse centrale de energie, chiar dacă au apărut și altele, cum ar fi energia nucleară, gazele lichefiate și sursele alternative de energie. SUA, puterea mondială dominantă din punct de vedere politic, economic și militar, realizează circa o cincime din producția mondială. Economia UE se situează aproape la același nivel cu cea americană, iar China și India vin puternic din urmă. Toate sunt încă dependente, într-o măsură mai mare sau mai mică, de importurile de resurse energetice. Federația Rusă, deși dispune de rezerve uriașe de resurse energetice, în special gaze naturale, nu poate emite pretenții de economie dezvoltată, dar caută să obțină avantaje din competiția pentru resurse a celorlalți actori.

Prin urmare, marile puteri caută să obțină controlul asupra celor mai însemnate resurse energetice ale planetei și implicit asupra prețurilor lor. Cele mai importante rezerve de resurse energetice sunt localizate în zona Golfului și reprezintă 63% din rezervele mondiale cunoscute. Din acestea 25% aparțin Arabiei Saudite și 10% Irakului. O cantitate similară (7% din rezervele mondiale) se află în Asia Centrală și Caucaz. Cea mai mare parte aparține Kazahstanului. În contextul luptei pentru resurse, Europa de Sud-Est, mai puțin importantă din punctul de vedere al rezervelor de petrol și gaze naturale, constituie un nod strategic¹³ pe traseul conductelor ce vor aproviziona SUA și Europa Occidentală în viitorul apropiat.

În ultimii ani, în peisajul petrolier, se remarcă câteva tendințe: tendința de reorganizare a pieței mondiale pe blocuri și alianțe energetico-economice, ce se confruntă cu cea de liberalizare completă a lor; tendința de modificare a sistemului de cote petroliere și de fixare a prețurilor; tendința Federației Ruse de a constitui un nou centru de prețuri de referință pe piața mondială etc.

2. Influența globalizării politico-economice și militare asupra sistemelor de protecție a comunităților împotriva dezastrelor. Competențe, atribuții și responsabilități la nivel internațional

¹¹ World Meteorological Organization și UN, Climate Change 2001: Summary for Policymakers. A Report of Working Group I of the Intergovernmental Panel on Climate Change, 2001, pag. 4

¹² Lord ROBERTSON, Apud. The West after Iraq: Are the Security Strategies of the US and Europe still compatible?, remarks at the BMVG-FAZ Forum, Berlin, 24 iunie 2003, pag 24

¹³ SARCINSCHI, Alexandra, Security between objective and subjective. The social representation of security in Romania and Europe, comunicare susținută în cadrul celei de a 4-a Conferințe Internaționale “Strategy 2005” organizată de Institutul Elen de Studii Strategice, Atena, 3-4 noiembrie 2005, pag 11

Globalizarea este procesul de lărgire, adâncire și accelerare a interconectărilor la scară mondială în toate aspectele vieții social-economice contemporane. Așadar nu numai în domeniul economic, cum a fost multă vreme percepută, ci și în cele social, politic, tehnologic și cultural.

Astfel, globalizarea este un proces multidimensional care transformă într-un ritm rapid și în profunzime activitățile naționale și globale, dar și interacțiunile dintre actorii sociali. Schimbările realizate au implicații asupra tuturor aspectelor vieții umane. În general, globalizarea este privită ca un proces în care barierele în fața fluxurilor internaționale de bunuri, servicii, capital, bani și informații sunt erodate și chiar eliminate.

Chiar dacă sursele principale ale progresului tehnic sunt țările dezvoltate¹⁴, cercetarea se bazează pe resursele globale din toată lumea, acest fapt reliefa natura globală a științei și tehnologiei. De asemenea, în marketingul global, strategia firmelor tinde să promoveze mărci universale, cultura publicității devenind o adevărată industrie iar în cadrul sistemului financiar mondial, instituțiile bancare, agenții ale pieței de capital, organismele financiare internaționale formează o adevărată rețea.

Fenomenul regionalizării desemnează tendința de a vedea statele aparținând aceleiași regiuni geografice apropiindu-se din punct de vedere economic și/sau politic. Până în prezent, motivația a fost, în primul rând, economică și aceasta a fost transpusă în practică prin adoptarea și înmulțirea, treptată, de acorduri regionale, mai întâi comerciale, apoi și de alta natura.

Gruparea regională a mai multor state a dus la formarea așa-numitelor blocuri regionale, ceea ce sugerează ideea de coeziune, de unitate și solidaritate¹⁵.

Există mai multe tipuri de uniuni/blocuri regionale, de la cea mai simplă, zona de liber schimb, la cea mai integrată și complexă, uniunea economică.

În zonele de liber schimb sunt eliminate taxele vamale și restricțiile cantitative privind produsele comercializate pe ansamblul arealelor lor. Din această categorie fac parte: NAFTA (Acordul de Liber Schimb Nord-American), ASEAN (Asociația Națiunilor din Asia de Sud-Est), APEC (Forumul de Cooperare Economică Asia-Pacific), AELS (Asociația Europeană a Liberului Schimb), CEFTA (Acordul de Liber Schimb din Europa Centrală) ș.a.

Uniunea economică reprezintă tipul cel mai integrat, presupunând, pe lângă libera circulație a persoanelor, a bunurilor, a serviciilor și a capitalului și existența politicilor macroeconomice comune.

Unica grupare regională¹⁶ de acest fel este UNIUNEA EUROPEANĂ, care a început ca o piață comună a cărbunelui și oțelului (1951) și a continuat ca o piață comună în toate domeniile liberei circulații (1957, Comunitatea Economică Europeană). Din 1992 are actuala denumire, realizând ulterior uniunea vamală și monetară, iar în prezent are ca obiectiv uniunea politică și o politică externă de securitate comună.

Dimensiunea economică a globalizării are, fără nici un dubiu, o foarte mare importanță, ea fiind una dintre cele mai importante cauze și forța motrice pentru procesele de globalizare din celelalte domenii. Nu poate fi însă trecut cu vederea faptul că globalizarea cuprinde cu mult mai mult decât integrarea sporită a economiei mondiale: de aceea, ea nu poate fi limitată strict la procesele economice, lucru care se întâmplă însă de multe ori).

Statele membre ale NATO și UE reprezintă zona cea mai interesată în globalizare și în valorificarea oportunităților de afaceri oferite. În primul rând, prin globalizare întreaga planetă este pe cale să devină o piață liberă și avantajele unei astfel de evoluții se simt astăzi, în egală măsură, în Franța și în Germania, ca și în Ungaria sau Polonia. În anul 1997 Budapesta organiza mai multe întâlniri internaționale decât orașe mari din Occident, precum Roma sau Paris. Comerțul transatlantic a atins cifra de un miliard de dolari pe zi, iar comerțul Europei cu China a crescut în ultimii cinci ani de șase ori. În al doilea rând, globalizarea oferă șansa unor noi revoluții democratice, iar țările care sunt democratice și interdependente economic au o preferință foarte scăzută pentru a folosi forța militară ca instrument al reglementării divergențelor dintre ele. Acest lucru de altfel a și dus la transformarea UE într-o entitate post-modernă, unde una din regulile jocului este tocmai aceasta: fără forță și amenințări în relațiile bilaterale sau multilaterale dintre membrii uniunii.

Prioritatea principală pentru țările occidentale este aceea de a gestiona o globalizare care a atins un punct critic și în care contactul între global și local generează deja conflicte asimetrice și violență. Anumite zone ale planetei resping atât democrația cât și economia de piață ca posibile răspunsuri la

---

¹⁴ Apud Hyden, Goran și Court Julius Democratic Governance, 1992 în „World Governance Discussion Paper 1”, United Nations University, 2002, pag. 18

¹⁵ ILIESCU, Ion. Integrare și globalizare. Viziunea românească, Editura Presa Națională, București 2003, pag. 74

¹⁶ DRAGOMAN, Ion. Politica externă și de securitate comună a Uniunii Europene, Editura AISM, București, 2000, pag. 56

problemele de dezvoltare și modernizare pe care le au, iar această reacție de respingere nu de puține ori se bazează pe mișcări politice violente, precum terorismul sau insurgența. Pentru a face față acestei provocări, Occidentul apelează la resursele pe care le deține și dezvoltă politici adecvate. ONU este organizația cea mai puțin pregătită să facă față globalizării. Un exemplu sugestiv este faptul că în dreptul internațional actual terorismul dezvoltat de o grupare non-statală nu este codificat. Dreptul la autoapărare prevăzut în Carta ONU se referă la atacul unui stat de către alt stat și nu reglementează folosirea forței împotriva unor organizații non-statale. De altfel, aceasta este și una din propunerile avansate secretarului general ONU referitoare la îmbunătățirea activității organizației. NATO și-a desfășurat un întreg summit (Istanbul 2004) sub egida "transformării" pentru a putea interveni cu succes acolo unde va fi nevoie. Iar UE a adoptat deja o strategie de securitate care face din statele slabe atât o preocupare, dar și un posibil subiect de intervenție. Robert Cooper, consilier de relații internaționale al lui Javier Solana, nu se sfiește să argumenteze în ultima sa lucrare de succes nevoia statelor europene, "post-moderne", în viziunea sa, de a apela la un nou tip de imperialism.

Cât despre OSCE, această organizație este de pe acum scena disputei dintre globalizare și anti-globalizare, respectiv dintre Occident și Rusia. Pe un model folosit cu succes atât în statele din Europa Centrală, cât și mai recent, în Georgia sau Ucraina, Occidentul dorește ca OSCE-ul să devină tot mai performant în răspândirea și consolidarea democrației înspre estul continentului. Pe de altă parte, Rusia, disperată în a-și salva sfera de interese a fostului CSI, sferă aflată într-un proces de disoluție mai rapid decât ar fi crezut chiar și cei mai bine informați analiști, vrea să facă din OSCE un instrument de stopare sau încetinire a pătrunderii occidentale înspre Est, în special pe vector militar (baze, poliție a spațiului aerian sau instructori).

La începutul mileniului, mediul de securitate este caracterizat de intensificarea unor fenomene cu impact major asupra stării de securitate a statelor lumii, precum **terorismul, limitarea resurselor naturale, traficul clandestin de materiale strategice și migrația de persoane**. Efectele fenomenelor menționate determină administrațiile statelor și organizațiile internaționale să-și orienteze eforturile și responsabilitățile în direcția consolidării mediului de securitate. Amenințarea, riscul și vulnerabilitatea sunt parametri specifici umanității care, au apărut odată cu primele formațiuni statale și nu vor dispărea, probabil niciodată, chiar dacă globalizarea va fi unanim acceptată, pentru că și atunci se vor găsi nemulțumiri și interese care să atenteze la securitatea regională și mondială. Există însă și alte situații, ce nu țin de elemente precum spațiu și timp. De exemplu, supraviețuirea unor state insulare de mici dimensiuni, care au constituit împreună organizația AOSIS și care sunt amenințate la modul cel mai serios de creșterea neconținută a nivelului mării, depinde de comportamentul tuturor oamenilor din lume, și în special al celor din țările industrializate ultra-dezvoltate.

Probleme globale precum efectul de seră nu pot fi soluționate la nivelul unui singur stat, la fel cum nici problemele locale nu pot fi rezolvate în - să zicem - cadrul sistemului educațional.

În consecință, statul național erodează. El nu dispare și nici nu devine inutil, așa cum se sugerează în multe comentarii, ci erodează. Apar astfel unele nivele suplimentare la care se pot rezolva problemele - atât superioare cât și inferioare statului național. Granițele nu demult rigide care delimitau teritoriul unei țări, puterea statului și puterea populației devin astfel mai permeabile. În spatele dezbaterii despre „eroziunea statului național” nu se ascunde așadar nici mai mult, nici mai puțin, decât cele de mai sus. Această „eroziune” transpare într-un mod deosebit de avansat în Europa. Aici, statele au transferat asupra unei organizații supranaționale noi de la competențe centrale până la suveranitatea monetară.

Aceste fenomene¹⁷ nu sunt însă noi, ele sunt cunoscute și discutate începând din anii 70 sub termenul de „interdependență”, procesele s-au accelerat însă, atingând dimensiuni noi atât din punct de vedere calitativ cât și cantitativ. Aceasta este de fapt noutatea adusă de globalizare.

Creșterea exponențială a schimburilor de bunuri, idei, instituții și populație la care suntem martori constituie o tendință istorică pe termen lung. În cursul istoriei umanității dorința pentru o viață mai bună, ca și cea de a cunoaște mai mult, de a se implica mai intens în schimbările ce au marcat progresul civilizației și speciei umane au reprezentat elemente de permanență.

Accesul diferențiat la resurse afectează relațiile dintre state, cu consecințe dintre cele mai distrugătoare. Asistăm la o accentuare a dezastrelor naturale, la epuizarea resurselor energetice, creșterea demografică corelată cu reducerea resurselor de apă și hrană, încălzirea climei etc., fenomene ce continuă să influențeze într-un sens negativ stabilitatea și securitatea globală.

---

¹⁷ Crize și instabilitate în Europa – CSSAS, Ed. UNAp, 2004, pag.34

Colapsul unor state¹⁸, din cauza proastei guvernări, a condițiilor economice precare, tulburărilor sociale, răspândirea conflictelor de tip etnico-religios, precum și inconstanța relațiilor transatlantice rămân o realitate a mediului de securitate actual, ce impune dezvoltarea unor noi parteneriate, a unor noi forme de cooperare regională și locală.

Un fapt de necontestat al secolului XXI îl reprezintă dependența din ce în ce mai mare a economiilor lumii de resursele energetice. Economia mondială depinde încă de petrol, ca resursă principală de energie, iar lupta pentru resurse domină geopolitica secolului XXI. Problema resurselor reprezintă multe fațete, deficitul acestora având un rol important în declanșarea sau amplificarea unor conflicte, de polarizare și/sau de catalizare a centrelor de putere. Exemplele mai recente sunt cele din Cecenia, Angola, Irak, Sudan. Competiția pentru hidrocarburi pare a domina începutul de mileniu, cu polarizarea atenției pe statele Golfului, bazinul Caspic, Siberia de Est și de Vest, Africa de Vest, Asia de Sud-Est, nordul Americii de Sud, Canada. Este de remarcat faptul că și competițiile, și conflictele internaționale se concentrează, în general, în spațiile respective.

Mediul de securitate (la nivel național sau la nivel internațional) se caracterizează, la începutul mileniului III, prin modificări profunde și adeseori surprinzătoare. Lumea devine tot mai complexă, iar fenomenul globalizării se afirmă tot mai mult, ca fiind ireversibil¹⁹.

La modul general, prin securitate înțelegem acea stare în care simțim că suntem la adăpost de orice pericol; avem sentimentul de protecție, de apărare, de independență.

Multiplele accepțiuni și definiții existente cu privire la securitate ne conduc la concluzia că această noțiune nu este absolută ci relativă, iar proiectarea ei în plan național sau internațional relevă o anumită gradualitate a abordărilor.

Statele membre ale Uniunii Europene, sunt sprijinite în cadrul procesului de gestionare a efectelor negative produse de situațiile de urgență și de structuri ale altor organizații internaționale, specializate în astfel de situații. Spre exemplificare, NATO planifică răspunsul la urgențe civile prin colectarea, analizarea și partajarea informațiilor privind activitățile naționale în scopul de a asigura utilizarea mai eficientă a resurselor civile în timpul situațiilor de urgență, în conformitate cu obiectivele Alianței. Aceasta permite aliaților și națiunilor partenere să se sprijine reciproc pentru pregătirea și răspunsul în situații de criză, în caz de catastrofe sau conflict.

Apariția și escaladarea terorismului a crescut riscul producerii de dezastrelor antropice produse de organizații specializate, care dispun de echipament și de fonduri financiare suficiente și, mai mult, care sunt formate din persoane dispuse să meargă până la sacrificiul suprem pentru a-și îndeplini scopurile distructive. Potrivit raportului Europol, 706 persoane au fost arestate, numai în anul 2006, în 15 țări membre UE, sub acuzația de terorism, în jumătate dintre cazuri fiind vorba despre amenințări ale islamiştilor extremiști. În total, în 2006, au avut loc aproape 500 de atentate teroriste în spațiul european, majoritatea soldate cu pagube materiale limitate, fără intenția de a ucide pe cineva.

Toate acestea au dus la o coeziune puternică a tuturor organismelor (atât la nivel național cât și internațional) capabile să răspundă eficient la noua amenințare iar implicarea structurilor militare a devenit obligatorie.

Într-o lume în continuă schimbare, membrii NATO și țările partenere sunt amenințate de numeroase riscuri, inclusiv posibilitatea de a utiliza arme chimice, biologice și radiologice de către teroriști.

Terorismul nu este singura provocare, dezastrele naturale, precum cutremurele sau inundațiile dar și dezastrele provocate de om, continua să reprezinte o amenințare gravă pentru populația civilă.

Planificarea urgențelor civile este, în primul rând, o responsabilitate națională. Abordarea de ansamblu a problemelor de securitate NATO, astfel cum este descris în Conceptul Strategic din 1999, recunoaște faptul că urgențele civile majore pot reprezenta o amenințare la adresa securității și a stabilității.

Țările nu se mai pot baza pe soluții pur naționale pentru situații de urgență la scară largă, în special având în vedere natura complexă a amenințărilor actuale și a mediului înconjurător imprevizibil privind securitatea. În timp ce Organizația Națiunilor Unite își păstrează rolul principal în coordonarea ajutorului în caz de catastrofe internaționale, NATO reprezintă un forum eficient în care utilizarea de mijloace civile și militare pot fi armonizate pentru a atinge un obiectiv dorit. Având în vedere cerința pentru comunitățile militare și civile de a dezvolta și menține o cooperare robustă, planificarea urgențelor civile în cadrul NATO se concentrează pe cinci domenii: operațiuni civile pentru sprijinul Alianței (apărare colectivă); operațiuni de suport (răspuns de criză); activități de sprijin pentru autoritățile naționale în situații de urgență civilă; activități de sprijin pentru autoritățile naționale în

¹⁸ Evenimente cu impact major asupra mediului politico-militar internațional și stării de securitate a României la sfârșitul secolului XX și începutul secolului XXI, sesiunea de comunicări științifice cu participare internațională Strategii XXI/2007 - 12-13.04.2007, București, pag.5

¹⁹ HUNTINGTON, S.P. Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale, Editura ANTET, București, 1997, pag. 102

domeniul protecției populației împotriva efectelor armelor de distrugere în masă; cooperării cu țările partenere pentru pregătirea și răspunsul la dezastre.

Clauza de apărare colectivă a Tratatului Atlanticului de Nord, sprijinul civil la activități militare ia formă de consultanță oferită de experți civili pentru autoritățile militare ale NATO, în domenii cum ar fi: de decontaminare deșeurilor toxice și substanțe chimice industriale și de transport civil - aerian, pe sol, sau maritim. Sprijinul se acordă autorităților militare în dezvoltarea și menținerea metodelor de utilizare eficientă a resurselor civile.

De exemplu, în Active Endeavour, operațiunea Alianței contra terorismului în Marea Mediterană, experții de transport maritim civil oferă sfaturi pentru navele aliate privind standardele comerciale și dreptul internațional în ceea ce privește căutarea navelor.

Consultanța și sprijinul sunt bazate pe cerere. Cu alte cuvinte, autoritățile militare ale NATO trebuie să solicite un astfel de ajutor în cazul în care consideră necesar acest lucru. Sprijinul este furnizat atât pe timp de pace, precum și în planificarea și execuția unor operațiuni reale.

Sprijinul civil acordat forțelor militare în planificarea urgențelor civile nu ar trebui să fie confundat cu o cooperare civilo-militară (CIMIC), care se referă la interacțiunile dintre forțele militare dislocate, autoritățile locale și agențiile de ajutor într-o zonă de operații, în contextul unui conflict sau în situații de dezastre. CIMIC stabilește relații cu actorii ai societății civile, armonizarea activităților și, în unele cazuri, partajarea resurselor, în scopul de a atinge scopurile mai rapid și mai eficient.

Un grup de 380 de experți civili situat pe întreg teritoriul euro-atlantic, sunt selectați pe baza domeniilor specifice de sprijin, frecvent utilizate de către militari. Acestea se referă la aspectele civile relevante pentru planificarea activităților NATO, inclusiv operațiuni de gestionare a crizelor, gestionare a consecințelor și a infrastructurii critice. Oferiți de către națiuni, experții provin de la guverne și din industrie. Ei servesc timp de trei ani, participă la antrenament și răspund la solicitările de asistență în conformitate cu procedurile specifice, cunoscute sub numele de urgențe civile de planificare a procedurilor de gestionare a crizelor.

La începutul anului 2006, Comitetul senior de planificare a urgențelor civile a aprobat un nou instrument pentru evaluarea rapidă a nevoilor civile și capacități pentru a sprijini o operațiune NATO sau o situație de urgență.

În termen de 24 de ore de la aprobarea unei cereri de consiliere, o echipă de Reacție Rapidă compusă din experți civili luați de la Comitetul senior și comisia tehnică de planificare a urgențelor civile, poate fi utilizată pentru a evalua cerințele civile în zone funcționale de protecție civilă, de comunicații, transport, de aprovizionare și asistență medicală.

Dacă este necesar, echipa poate fi completată de către membri ai personalului internațional din Cartierul General al NATO, autoritățile militare ale NATO, precum și a altor experți naționali. În cazul unui dezastru umanitar, Echipa de Reacție Rapidă s-ar coordona îndeaproape cu Organizația Națiunilor Unite și țara afectată.

Ca prim exemplu de detașare de experți civili, în conformitate cu procedurile de Reacție Rapidă pe echipe, s-a întâmplat în august 2008, ca urmare a crizei din Georgia.

Începând cu anii 1990, NATO a angajat într-o serie de operațiuni de răspuns la crize, pe trei continente: inițial în Europa, în fosta Iugoslavie, ulterior în Asia, în Afganistan și Irak, și în Africa, în regiunea Darfur din Sudan. Aceste operațiuni au acoperit o gamă largă de misiuni, de la prevenirea crizelor la răspuns de urgență la crize.

De exemplu, la cererea comandanților NATO din Afganistan, experții civili au oferit consiliere cu privire la produse comerciale chimice toxice, permițând astfel comandanților să ia decizii operaționale privind manipularea acestora.

De asemenea, pe timpul sprijinului acordat de Alianța Jocurilor Olimpice de vară din Grecia 2004, reprezentanți civili de la Centrul de Coordonare Euro-Atlantic au lucrat în strânsă colaborare cu operatorii militari în planificarea de urgență pentru un posibil atac terorist cu ajutorul agenților chimici, biologici sau radiologici. Sprijinul civil al acestor operațiuni a fost decisiv pentru succesul activităților. Oferirea de sprijin pentru autoritățile naționale în situații de urgențe civile, naturale sau provocate de om, se desfășoară pe o bază "ad hoc" așa cum e solicitat de către autoritățile naționale în perioada de criză sau în circumstanțe extraordinare.

Cererile de asistență din țările membre sau partenere sunt adresate Centrului Euro-Atlantic de Coordonare a Răspunsului la Dezastre, care le trimite spre țările membre și țările Parteneriatului pentru Pace. Centrul facilitează coordonarea răspunsului, și apoi trimite ofertele de asistență care rezultă, înapoi la țara solicitantă.

De exemplu, în cazul în care o țară solicită alimente, provizii și locuințe pentru populația afectată, Centrul Euro-Atlantic de Coordonare a Răspunsului la Dezastre va verifica ofertele de asistență ale națiunilor cooperante cu cererile națiunii sinistrate. În acest fel, duplicarea efortului este evitată.

Cazuri specifice de asistență includ și acordarea de sprijin în perioada de după uraganul Katrina, care a devastat coasta Golfului Statelor Unite ale Americii în august 2005. În total, 189 de tone de ajutoare și provizii de urgență au fost transportate cu avionul în Statele Unite printr-o operațiune de transport de urgență conduse de NATO.

În anumite cazuri, aprobarea pentru a oferi asistență autorităților civile trebuie să provină de la Consiliul Nord-Atlantic, principalul organ de decizie al Alianței. Acest lucru se poate întâmpla în cazul în care solicitantul nu este membru NATO sau țară parteneră, sau atunci când sunt utilizate colective de resurse militare aliate. Acest caz s-a întâmplat în 2005 în Pakistan - care nu este nici membru, nici țară parteneră - atunci când această țară a solicitat asistență din partea Alianței în urma unui cutremur masiv în regiunea Kashmir. NATO a pus la dispoziție aproape de 3500 de tone de bunuri necesare urgent pentru Pakistan și a desfășurat ingineri, unități medicale și echipament de specialitate pentru a ajuta la operațiunile de salvare.

Ca urmare a atacurile teroriste din 11 septembrie 2001 și atacurile ulterioare de la Madrid și Londra, activitățile de planificare a urgențelor civile s-au concentrat pe măsuri care vizează consolidarea capacităților naționale și pregătirii civile în caz de posibile atacuri prin utilizarea de agenți chimici, biologici sau radiologici (CBRN).

La Praga, în 2002, a fost adoptat un plan de acțiune civilă de urgență pentru protecția populației împotriva efectelor armelor de distrugere în masă²⁰. Ca rezultat, a fost dezvoltat un inventar al capacităților naționale pentru utilizare în incidente CBRN (asistență medicală, unități de detectare radiologice, aero-evacuare medicală). În plus, au fost identificate orientări și standarde pentru ca națiunile partenere EAPC să dețină o bază de pornire privind planificarea, instruirea și echipamentele necesare asigurării primului răspuns la incidente de tip CBRN. Aceste activități au contribuit la creșterea capacității de sprijin reciproc între țările aliate și partenere, în fața unor astfel de atacuri. Totodată, a fost dezvoltat un program cuprinzător al EAPC, privind formarea profesională și exerciții CBRN. Comitetul Medical Comun NATO și-a stabilit protocoale de tratament pentru victime ale unui atac CBRN. Comitetul de Protecție Civilă al NATO a elaborat linii directoare de informare a publicului pentru a se folosi înainte, în timpul și după o criză.

Comitetele și comisiile tehnice ale NATO au stabilit mecanisme de coordonare a resurselor civile de transport la nivel național, cu condiția utilizării în domenii cum ar fi evacuarea în masă și evacuarea medicală. NATO a întocmit, de asemenea, un memorandum de înțelegere privind facilitarea transportului civil transfrontalier astfel încât să accelereze și să simplifice acordarea de asistență internațională ca răspuns la un incident major.

Țările partenere - acele țări care au relații cu NATO, prin diferite cadre de cooperare - au adus o contribuție semnificativă planificării de urgență civilă a Alianței și capacităților de pregătire în caz de catastrofe.

În 2006, 222 reprezentanți din 11 țări partenere diferite au participat la 49 de activități de planificare a urgențelor civile.

Planificarea de urgențe civile de este de asemenea o componentă principală a Dialogului Mediteranean al NATO. În plus față de organizarea de reuniuni comune periodice între reprezentanți ai țărilor Dialogului Mediteranean și Comitetul Senior de Planificare urgențe civile, aceste țări au fost invitați să participe în mai multe activități civile de planificare de urgență, inclusiv cursuri de pregătire și seminarii. În plus, Summit-ul de la Istanbul din 2004 a avut ca cerință pentru un parteneriat mai ambițios și extins cu țările Dialogului Mediteranean, intensificarea cooperării în domeniul de răspuns în caz de catastrofe și planificarea urgențelor civile.

Începând cu anul 2004, cooperarea privind planificarea de urgențe civile, a fost extinsă pentru a include țările cuprinse în Inițiativa de Cooperare de la Istanbul. Până în prezent, echipa NATO a întreprins vizite în Emiratele Arabe Unite, Bahrain și Qatar și s-au permis schimburi de informații cu privire la activități NATO de planificare a urgențelor civile²¹.

În cadrul Consiliului NATO-Rusia, un grup ad-hoc privind situațiile de urgență civilă facilitează coordonarea între autoritățile NATO de planificare de urgență civile și Rusia. Până în prezent, Rusia a găzduit un număr important de exerciții de simulare de incidente teroriste care au contribuit în mod semnificativ la stimularea cooperării practice.

Exercițiul de gestionare a efectelor "Lazio 2006" ce a avut loc în perioada 23-26 octombrie 2006, a avut peste 250 de persoane din Italia, Federația Rusă, Austria, Croația, Ungaria și România au lucrat

---

²⁰ Decizia Consensuală susținută public în Consiliul Nord-Atlantic de cei 19 șefi de stat și de guvern din țările membre NATO, Praga, 2002, pag.3

²¹ <http://www.nato.int/docu/home.htm>., 12.09.2009, ora 17.37

“umăr la umăr” pentru a testa modul în care pot conlucra în mod eficient în cazul unei urgențe radiologice.

Cooperarea dintre NATO și Ucraina a început în 1995, după ploile torențiale și inundațiile din regiunea Kharkiv. Sprijinul din timpul inundațiilor ulterioare s-a consolidat printr-o cooperare de succes, Centrul Euro-Atlantic de Coordonare a Răspunsului la Dezastre al NATO coordonând în mai multe rânduri asistență în aceste regiuni. Ucraina a găzduit ulterior câteva exerciții de urgențe civile. Având în vedere interesul manifestat de țările partenere în planificarea urgențelor civile, întâlnirile SCEPC sunt desfășurate în formatul Parteneriatului Euro-Atlantic a Consiliului de două ori pe an în ședință plenară, care să cuprindă toate țările NATO și parteneri. Întâlnirile permanente cu partenerii se desfășoară de cel puțin patru ori pe an.

Reprezentarea la nivel de țară în ședințe este făcută de șefii organizațiilor civile de planificare de urgență naționale în capitale. Membrii delegațiilor naționale participa în mod normal, la nivel permanent, la ședințele de la Cartierul General al NATO, dar aceștia pot fi convocați și din capitale. În iunie, 1998, un Centru Euro-Atlantic de Coordonare a Răspunsului la Dezastre (EADRCC) a fost stabilit la Cartierul General al NATO, pe baza unei propuneri făcute de către Federația Rusă. Creat în cadrul programului Parteneriatului pentru Pace, Centrul coordonează răspunsurile între NATO și țările partenere în cazul dezastrelor naturale sau provocate de om în spațiul euro-atlantic.

Din 2001, EADRCC, de asemenea, are un rol în coordonarea răspunsurilor țărilor în urma unor acte teroriste care implică agenți chimici, biologici sau radiologici, precum și în acțiunile de gestionare a efectelor acestora.

Ca parte a rolului său operațional, EADRCC organizează în domeniul internațional, exerciții pentru a simula răspunsuri la dezastrele naturale sau provocate de om, precum și gestionarea consecințelor acestora. De asemenea, organizează și exerciții periodice pe hartă, care sunt mai mici ca domeniu de aplicare, și care nu implică și mișcări de echipe în teren.

Personalul NATO și a țărilor partenere, lucrează în strânsă colaborare cu Oficiul Națiunilor Unite pentru Coordonarea ajutorului umanitar și a altor organizații internaționale, inclusiv Agenția Internațională pentru Energie Atomică, Organizația Mondială a Sănătății, Programul alimentar mondial, și Organizația pentru Interzicerea Armelor Chimice.

De la lansarea sa, EADRCC a fost implicat în mai mult de 40 de operațiuni în întreaga lume, de la coordonarea livrărilor de ajutoare pentru refugiați, ajutor la inundații, uragane, salvarea de victime la cutremure, stingerea incendiilor de pădure, până la asistență Greciei pe timpul Jocurilor Olimpice din 2004.

Alte etape au mai fost parcurse în 2006 la Summit-ul din Riga pentru a spori capacitatea forțelor NATO de a sprijini eforturile de stabilizare și de reconstrucție în toate fazele de criză.

Responsabilitățile primare pentru stabilizare și reconstrucție ar pica în mod normal, responsabililor locali, cum ar fi organizațiile locale și internaționale și organizațiile non-guvernamentale locale. Cu toate acestea, preocupările legate de securitate pot împiedica acești responsabili de la întreprinderea eficientă a sarcinilor.

Expertizele civile, extrase din resursele naționale, pot fi necesare în viitor pentru a oferi consultanțe militare în contextul de sprijin pentru stabilizare și reconstrucție, în coordonare cu națiunea gazdă. Aceasta ar putea include consultanță cu privire la aspecte cum ar fi reconstrucția industriei locale, rețelele de transport, relansarea producției agricole, reconstrucția infrastructurii de sănătate sau de comunicații civile.

Coordonarea strânsă civilo-militară a responsabililor din domeniu este un element important al operațiilor NATO. Echipele Provinciale de Reconstrucție stabilite în Afganistan sunt un bun exemplu. Aceste echipe mici de muncă ale personalului civil și militar din provincii au avut rolul nu numai de a extinde autoritatea guvernului central afgan, dar și de a ajuta autoritățile locale în stabilirea stării de securitate și asistență în munca de reconstrucție.

Activitățile de planificare pentru urgențe civile ale NATO sunt strâns coordonate cu cele ale altor organizații internaționale, cum ar fi Organizația Națiunilor Unite, în special al Biroul ONU pentru Coordonarea de Ajutor Umanitar (UN-OCHA) și Uniunea Europeană. Unul dintre cele mai importante aspecte de cooperare este informarea în legătură cu activitățile diversilor actori implicați în caz de dezastre.

Cooperarea cu alte organizații internaționale are, prin urmare, o prioritate foarte ridicată pentru NATO. În fiecare an, se execută un exercițiu internațional care urmărește să intensifice cooperarea cu alte organizații internaționale, cum ar fi Comitetul Internațional al Crucii Roșii, Agenția Internațională pentru Energie Atomică, Organizația pentru Interzicerea Armelor Chimice și Organizația Mondială a Sănătății.

În timpul erei Războiului Rece, suportul civil s-a axat pe planificarea, pregătirea și recuperarea în caz de atac din partea fostei Uniuni Sovietice.

După era Războiului Rece, a început din 1991 cooperarea între NATO și Federația Rusă privind planificarea urgențelor civile.

În anul 1992, în sprijinul Departamentului Afacerilor Umanitare al Organizației Națiunilor Unite, NATO a găzduit un seminar internațional cu privire la utilizarea resurselor militare și de protecție civilă de apărare în caz de catastrofă. Acest seminar, la care au participat 20 de organizații internaționale și 40 de țări, a constituit fundația pentru urgențele civile ulterioare, pentru planificarea activităților de cooperare cu țările partenere, asigurând în primul rând managementul dezastrelor și al răspunsului la dezastre.

În anul 1994, a fost lansat Parteneriatul pentru Pace al NATO. În acel an, au fost efectuate patru cazuri de urgențe de catastrofe civile, planificate ca activități de cooperare. Din anul 1999, planificarea urgențelor civile a devenit cea mai mare componentă non-militară a Parteneriatului pentru Pace al NATO, cu 75 de activități desfășurate.

Cooperarea dintre NATO și Ucraina a început în anul 1995, după ploile torențiale și inundațiile din regiunea Kharkiv.

În anul 1996, NATO și Rusia au semnat un memorandum de înțelegere privind cooperarea în domeniul planificării de urgențe civile și de pregătire pentru dezastre. În anul următor, Comitetul Senior de Planificare a Urgențelor Civile (SCEPC) s-a întrunit la Moscova, fiind primul comitet NATO, susținut în Rusia.

În anul 1997, NATO și Ucraina au semnat un memorandum de înțelegere privind cooperarea în domeniul planificării de urgențe civile și de pregătire pentru dezastre, având ca punct de plecare dezastrul de la Cernobîl.

În iunie 1998, Centrul Euro-Atlantic de Coordonare a Răspunsului la Dezastre (EADRCC) a fost stabilit la Cartierul General al NATO, pe baza propunerii făcute de către Federația Rusă. Aceasta a inclus și crearea Unității de Răspuns Euro-Atlantică la Dezastre.

Din anul 1999, Conceptul Strategic al NATO după războiul rece redefinește amenințările și provocările, punând accent mai mare pe importanța sprijinului civil la operațiunile militare ale Alianței. Ca urmare a acestei orientări, Consiliul Nord Atlantic a efectuat o analiză aprofundată a planificării urgențelor civile (una dintre cele șapte discipline NATO de planificare a apărării) și a identificat cinci roluri specifice care necesită sprijin civil pentru autoritățile militare ale NATO atât pentru operațiunile de la articolul 5 și non-articolul 5 sau pentru operațiunile de răspuns la crize. Aceste roluri includ operațiunile militare, precum și ajutorul umanitar în caz de dezastre.

După 11 septembrie 2001 de la atacurile din Statele Unite, eforturile au fost reînnoite pentru a sprijini țările membre în domeniul protecției populațiilor civile împotriva consecințelor la atentate cu agenți chimici, biologici sau nucleari.

În timpul Summit-ului de la Praga din 2002, NATO a solicitat²² șefilor de state și de guverne să îmbunătățească pregătirea civilă împotriva atacurilor posibile împotriva populației civile cu agenți chimici, biologici sau radiologici, prin punerea în aplicare din 2003 a Planului de pregătire a acțiunilor în caz de urgențe civile.

La Summit-ului de la Istanbul din 2004, șefii de state și de guverne NATO, s-au angajat la consolidarea cooperării cu țările Dialogului Mediteranean, în domeniul planificării urgențelor civile, inclusiv posibilitatea de a solicita asistență de la Centrul Euro-Atlantic de Coordonare a Răspunsului la Dezastre.

Odată cu lansarea Inițiativei de Cooperare de la Istanbul din 2004, țările participante au fost invitate să înceapă parcurgerea unor cursuri de formare și exerciții adaptate la planificarea urgențelor civile.

La începutul anului 2006, echipa de reacție rapidă pentru planificare a urgențelor civile a fost pusă în aplicare pentru evaluarea rapidă a nevoilor civile și capacitatea de a sprijini o operațiune NATO sau o situație de urgență.

În august 2008, ca urmare a crizei din Georgia, două echipe NATO de planificare și consiliere a urgențelor civile (CEP) au efectuat vizite susținute în Georgia. Principalul scop al acestor vizite a fost de a sprijini autoritățile georgiene în evaluarea disfuncționalităților critice ale infrastructurii civile și de a consilia Guvernului cu privire la măsurile suplimentare pentru a asigura restaurarea serviciilor esențiale.

Echipele au fost compuse din experți civili, care să acopere domenii diferite, precum agricultură, energie electrică, petrol, gaze, transport feroviar, porturi maritime, aviație, telecomunicații, sănătate și

---

²² Decizia Consensuală susținută public în Consiliul Nord-Atlantic de cei 19 șefi de stat și de guvern din țările membre NATO, Praga, 2002

aspecte sociale. Acesta a fost primul exemplu de detașare de experți civili într-o zonă de criză în conformitate cu "procedurile echipei de reacție rapidă", a și a fost o demonstrație practică a dimensiunii civile a parteneriatelor NATO.

Comitetul Senior de Planificare a urgențelor civile (SCEPC) este organul consultativ NATO la cel mai înalt nivel pentru protejarea populațiilor civile și utilizarea resurselor civile în sprijinul obiectivelor NATO.

Coordonatele de planificare SCEPC sunt aplicate în mai multe domenii, pentru a asigura - atunci când este necesar - suport civil pentru operațiunile militare ale Alianței sau de sprijin militar pentru autoritățile naționale în situații de urgență civilă.

De exemplu, Comitetul a elaborat un plan pentru îmbunătățirea pregătirii civile a NATO și țărilor partenere împotriva atacurilor teroriste și recomandări privind răspunsul NATO la urmările Uraganului Kathrina care a lovit Statele Unite în 2005.

SCEPC este subordonat direct Consiliului Nord-Atlantic, principalul organ de decizie al NATO. Acesta coordonează și asigură conducerea și îndrumarea pentru opt direcții de planificare și comisii de specialitate.

Acestea reunesc guvernele naționale, experți și reprezentanți ai industriei militare pentru a coordona planificarea de urgență în domenii cum ar fi: aviația civilă; protecția civilă; alimentație și agricultură; producția industrială și de aprovizionare; pe căile de transport de suprafață; probleme medicale; transport maritim; aviația civilă; comunicații civile, electronice și poștale.

Scopul lor principal este de a dezvolta proceduri pentru utilizarea în situații de criză.

SCEPC, de asemenea, supraveghează activitățile Centrului Euro-Atlantic de Coordonare a Răspunsului la Dezastre (EADRCC), la Cartierul General al NATO, care acționează ca punct central pentru coordonarea eforturilor în caz de catastrofă în rândul țărilor membre NATO și partenere.

Toate țările membre NATO sunt reprezentate în SCEPC, iar unele întâlniri sunt deschise, de asemenea, și țărilor partenere NATO.

SCEPC se întrunește cel puțin de două ori pe an în sesiune plenară, la nivelul șefilor organizațiilor civile de urgențe naționale de planificare din partea NATO și țărilor partenere.

În plus, aceasta se întrunește de două ori pe săptămână, în sesiune permanentă, în cazul în care țările sunt reprezentate de delegațiile lor naționale pentru NATO. Reuniunile alterneză, unele fiind susținute doar între țările membre NATO, altele fiind deschise și țărilor partenere.

Secretarul general este președinte al sesiunilor plenare, dar, în practică, acestea sunt prezidate de secretar general adjunct al NATO pentru Operații, în timp ce sesiunile permanente sunt prezidate de al Asistentul Secretarului General Adjunct al NATO pentru planificarea urgențelor civile și exercițiilor. Dintre multele componente ale globalizării se desprind câteva care au urmări semnificative asupra premiselor politicii externe: finanțele și comerțul: schimburile de bunuri și servicii în continuă creștere, investițiile guvernamentale și ale corporațiilor multinaționale în state care le satisfac condițiile, în dorința lor de a intra în circuitul economic global, integrarea piețelor comerciale și financiare în ciuda protestelor susținute de adversarii mondializării, toate aceste dimensiuni economice au și implicații și conotații politice.

Pe de o parte, competiția acerbă pentru piețele globale poate genera tensiuni politice, iar pe de alta parte, interdependența economică poate facilita îmbunătățirea relațiilor dintre state, crearea climatului de încredere necesar promovării cooperării în relațiile internaționale. Ca exemplu putem aminti China, care în dorința sa de a-și extinde relațiile comerciale cu întreaga lume și de a primi cât mai mulți investitori străini, ar putea să treacă la o reformare profundă a sistemului său politic; sau Coreea de Nord, care confruntându-se cu o teribilă recesiune economică și cu excluderea sa din rețeaua economică mondială, a fost nevoită să accepte vizita experților americani la instalațiile sale nucleare. Accesul la informații – internetul, telefonia mobilă și rețelele globale de televiziune au invadat lumea (sau cea mai mare parte a ei) și sunt de abia la începutul acestei epoci. Desfășurarea mișcărilor de protest/revendicative și diversele acțiuni militare sunt transmise în direct. Rețelele de informare în masă, în special cele de televiziune, aduc foarte aproape de noi expresii ale existenței, capabile să ne trezească și să ne zdruncine conștiința: copii malnutriți, acțiuni de solidaritate umană dincolo de ideologii (vezi cutremurul din Iran, decembrie 2003), mase de refugiați din motive politice (etnice) și economice etc.

Atitudinea guvernelor față de toate mijloacele de informare în masă este diferită în funcție de regimul care le asigură supraviețuirea: democratice sau nedemocratice. La începutul anilor '80, o temere majoră a Kremlin-ului o reprezenta extinderea rețelei de PC, fapt care făcea imposibilă suprimarea fluxului de informații sau controlul răspândirii ideilor născute în sânul societății sovietice sau provenite din exteriorul granițelor unionale. China, la rândul său, azi, în secolul XXI, a interzis o serie de site-uri

de pe Internet tocmai în scopul controlării conștiinței poporului său. Este adevărat ca mijloacele de informare în masa pot să servească diverselor interese, de cele mai multe ori politice.

Realitatea națională, și cu atât mai mult cea globală, se poate prezenta sub diverse chipuri.

Înlăturarea măștilor (pe care noi le considerăm) false depinde de gradul nostru de informare, de capacitatea noastră de discernere, fie că vorbim de guvernare, fie că vorbim de guvernant.

O politică externă eficientă trebuie să apeleze nu numai la diplomați informați, economiști calificați în probleme globale, specialiști ai serviciilor de informații și ofițeri militari bine instruiți, dar și la cetățeni vorbitori de cele mai diverse limbi străine, buni cunoscători ai culturilor străine, obișnuiți să acționeze în medii străine (datorită profesilor, de exemplu).

3. Specificul cooperării regionale și transfrontaliere în domeniul urgențelor civile

În literatura de specialitate, conceptul de frontieră apare în diferite forme: culturale, lingvistice, instituționale, fizice, economico-politice și sociale. Noțiunea de frontieră are un înțeles polivalent: în primul rând pozitiv, adică, în ceea ce privește construirea identității agenților individuali, identificarea grupelor și teritoriilor, și în al doilea rând negativ, adică când granițele sunt percepute ca un factor de ostilitate. În economia regională, influența granițelor naționale asupra interacțiunii economice au fost, primordial, adresate în contextul integrării europene.

Diversitatea situațiilor economico-sociale în zonele de frontiera rămâne un fenomen important în interiorul Uniunii Europene, geografia fizică și politica, istoria, limbile, culturile și tradițiile intervenind ca factori integratori sau dezintegratori în conformitate cu complexitatea combinațiilor existente. Cooperarea, dincolo de frontierele naționale, poate fi interregională (între autorități regionale și locale, mai ales în domenii singulare); cooperare transnațională (între țări, uneori cu participarea regiunilor); cooperare transfrontalieră (nemijlocit învecinată a autorităților regionale și locale de-a lungul unei frontiere în toate domeniile vieții).

Motivul dorinței de cooperare se referă la dorința de îmbunătățire a standardului de viață, de asigurare a unei păci durabile și la înlăturarea barierelor de frontieră, a restricțiilor și a altor factori care au condus la separarea indivizilor și a instituțiilor din regiuni de frontieră învecinate. Se include aici și depășirea frontierelor naturale prin construirea de poduri și tuneluri. Se urmărește identificarea unor căi de reducere a discrepanțelor regionale și a unor căi de intensificare a colaborării economice dintre regiuni, în vederea construirii unei Europe omogene. Prin rezolvarea problemelor punctuale ce apar la graniță, integrarea infrastructurii principale, statutul social și fiscal al forței de muncă activă la frontieră, cooperarea culturală, se încearcă integrarea cooperării transfrontaliere în politica de amenajare a teritoriului în Uniunea Europeană. Cooperarea transfrontaliera va viza cooperarea în cadrul euroregiunilor, precum și participarea regiunilor de dezvoltare la structurile și organizațiile europene care promovează dezvoltarea economică și instituțională a acestora, în scopul realizării unor proiecte de interes comun.

Stimularea cooperării transfrontaliere se înscrie și în România printre obiectivele de bază ale politicii de dezvoltare regională²³. În perioada 2007-2013, România participă la inițiativa comunitară și la Politica Europeană de Vecinătate pentru cooperarea transfrontalieră pe granițele externe ale UE. Una dintre cele mai eficiente forme de cooperare transfrontalieră s-a dovedit a fi reprezentată de euroregiuni²⁴. Deși sunt întâlnite și în alte regiuni ale lumii, acestea sunt caracteristice continentului european; au apărut în Europa Occidentală, mai ales de-a lungul granițelor Germaniei, Franței, Elveției, Belgiei și Olandei; după evenimentele din 1989, 1990, au apărut la zona de contact dintre acestea și Europa Centrală - mai ales între Germania și Polonia, Cehia sau Europa de Est - "Euroregiunea Baltică": Danemarca, Suedia, Polonia, Rusia, Letonia, Lituania. Bazele unor astfel de regiuni s-au pus după 1990 și în Europa de Est - Euroregiunea Carpatică, Prutul Superior, Dunărea de Jos și Dunăre-Mureș-Tisa.

Așadar, din această analiză, dezvoltarea economică a regiunilor învecinate nu va mai fi determinată de diferența politico-instituțională, însă, eventual, de avantajele comparative, de combinare a acestor două arii, pe de o parte și alta a frontierei. În alți termeni „frontiera deschisă” implică depășirea conceptului economic a ariilor frontiere prin înaintarea celui a *economiiilor transfrontaliere*. Această a treia abordare se materializează deja în termeni economici odată cu trecerea la o etapă nouă a reorganizării economice, astfel făcându-se apariția a noii repolarizări sau procese de specializare, cât și noi modalități de dezvoltare a industriei și serviciilor.

Conjunctura internațională actuală pe continentul european este influențată puternic de mai multe procese, printre care se evidențiază atât globalizarea, cât și regionalismul. Cooperarea regională (și

²³ FOTA, Iulian România față în față cu globalizarea - Lumea Militară nr. 4/2005, pag. 18

²⁴ Negut, Silviu, "Euroregiones", Revue Roumaine de Geographie, Tome 42, 1998, Ed. Academiei Române

cea subregională) este un proces care se derulează mai rapid și, în funcție de domeniu, mai eficient decât cooperarea la nivel mondial. Un exemplu de colaborare regională fructuoasă pe care tind să-l urmeze, practic, toate statele europene este cel al statelor care fac parte din Uniunea Europeană (UE).

La 20 decembrie 2007, Comisia Europeană a aprobat „Programul de cooperare transnațională” pentru perioada 2007-2013. Acest program implică sprijin comunitar pentru regiuni din 16 țări - state membre, țări candidate, țări candidate potențiale și țări terțe.

Pentru 14 țări zona eligibilă reprezintă întreg teritoriul țării, și anume Albania, Austria, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, România, Croația, Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei, Grecia, Ungaria, Serbia, Muntenegru, Slovacia, Slovenia și Moldova. În 2 țări doar anumite regiuni sunt eligibile. În Italia regiunile eligibile sunt: Lombardia, Bolzano/Bozen, Trento, Veneto, Friuli-Venezia-Giulia, Emilia Romagna, Umbria, Marche, Abruzzo, Molise, Puglia Basilicata, iar în Ucraina: Cjermovestka Oblast, Ivano-Frankiviska Oblast, Zakarpatska Oblast și Odessa Oblast. Aceasta reprezintă o populație totală de 200 de milioane. Bugetul total al programului este de 245 de milioane de euro și asistența comunitară prin Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDER) se ridică la 206 milioane de euro.

Obiectivul strategic general al programului este de a îmbunătăți „procesul de integrare teritorială, economică și socială și de a contribui la coeziune, stabilitate și competitivitate” prin dezvoltarea parteneriatelor transnaționale. Programul se axează pe patru priorități tematice: Inovare, Mediu, Accesibilitate și Dezvoltare urbană durabilă. Acest program va reprezenta o ocazie concretă pentru Balcanii de Vest de a se apropia de Uniunea Europeană și va aprofunda relațiile cu țările vecine ale UE.

Zona Europei de Sud-Est este cea mai diversă, eterogenă și complexă zonă de cooperare transnațională din Europa și este alcătuită dintr-un număr mare de țări având fiecare specificitatea sa. Emergența unor noi țări și apariția, astfel, a unor noi frontiere a schimbat modelele relațiilor politice, economice, sociale și culturale. După schimbările din 1990, această zonă trece printr-o schimbare fundamentală a modelelor economice și de producție. În timp ce unele regiuni, în special capitalele, se adaptează bine noilor provocări, altele încearcă să se reorienteze. Pe teritoriul în care se realizează programul există disparități regionale semnificative în ceea ce privește puterea economică, inovarea, competitivitatea și accesibilitatea între zonele urbane și zonele rurale²⁵.

În cadrul rețelei europene de transport, Europa de Sud-Est constituie o punte între nordul, sudul, estul și vestul Europei. Cu toate acestea, rețelele existente nu pot ține pasul cu creșterea cererii și cu standardele din ce în ce mai ridicate. Un număr mare de instrumente și concepte intersectează această zonă, de exemplu Rețelele transeuropene (RTE) și coridoarele paneuropene de transport, dar acestea trebuie dezvoltate în continuare.

Există râuri adaptate pentru transportul de mărfuri, frontiere maritime și Dunărea, o cale navigabilă internațională importantă și un factor integrant în multe domenii, cum ar fi transportul, comerțul și mediul. Europa de Sud-Est se caracterizează printr-o vastă biodiversitate și resurse naturale de o mare valoare de mediu. Potențialul pentru utilizarea tehnologiilor care respectă mediul și oportunitățile pentru o viitoare dezvoltare economică și socială reprezintă punctele forte ale zonei, dar rămân de înfrunțat, de asemenea, daunele aduse mediului în trecut.

Cooperarea regională europeană se desfășoară pe plan multilateral și în cadrul altor structuri sau programe, de exemplu, sub egida Uniunii Europene (programele de asistență tehnică PHARE pentru statele Europei Centrale, TACIS pentru noile state independente și altele).

Priorități în cooperarea regională

Prioritatea 1: Facilitarea inovării și a spiritului antreprenorial vizează să contribuie în mod specific la dezvoltarea viitoare a Europei de Sud-Est ca un spațiu al inovării, să faciliteze inovarea, spiritul antreprenorial și economia cunoașterii și să sporească integrarea și relațiile economice în zona de cooperare. Aceste obiective pot fi atinse prin dezvoltarea rețelelor tehnologice și de inovare, promovarea unui mediu favorabil spiritului antreprenorial inovator și îmbunătățirea condițiilor-cadru pentru inovație. Exemple de proiecte care pot fi sprijinite includ: studii de fezabilitate, cursuri comune de formare legate de inovare și tehnologie, crearea de rețele de întreprinderi mici și mijlocii (IMM-uri) etc.

Prioritatea 2: Protecția și îmbunătățirea mediului și o mai bună gestionare a zonelor naturale protejate și a altor zone naturale/seminaturale, să depășească constrângerile impuse de barierele naționale, să

²⁵ BOOKER, Christopher și NORTH, Richard. Uniunea Europeană – Marea Amăgire, traducere de Mihnea Columbeanu, Editura Antet, 2004, pag.44

prevadă viitoarele amenințări și oportunități de mediu și să dezvolte acțiuni comune transnaționale pentru protecția naturii și a persoanelor. Aceste obiective pot fi atinse prin gestionarea integrată a apei și prevenirea și gestionarea inundațiilor, prevenirea riscurilor de mediu, gestionarea resurselor naturale și promovarea eficienței resurselor și a energiei. Exemple de proiecte ar include: sisteme comune de protecție civilă, mecanisme comune de avertizare, strategii pentru turismul rural și maritim, dezvoltarea rețelelor privind „industriile verzi” etc.

Prioritatea 3: Îmbunătățirea accesibilității vizează să facă legătura între actorii locali și regionali și rețelele europene (inclusiv transportul rutier, feroviar, fluvial și maritim). Acest aspect include infrastructura fizică precum și accesul la societatea informațională. De asemenea, promovează pregătirea coordonată pentru dezvoltarea rețelelor de accesibilitate și sprijinirea multimodalității. Acest obiectiv poate fi atins prin coordonarea promovării, planificării și funcționării rețelelor de transport primare și secundare, dezvoltarea strategiilor de combatere a „diferențelor de infrastructură digitală” și îmbunătățirea condițiilor-cadru pentru platformele multimodale.

Prioritatea 4: Dezvoltarea sinergiilor transnaționale pentru zonele de creștere durabilă vizează rezolvarea disparităților din ce în ce mai mari între anumite regiuni și orașe din Europa de Sud-Est și determinarea unui tip de dezvoltare „policentric”. Obiectivul poate fi îndeplinit prin abordarea provocărilor problemelor cruciale care afectează zonele metropolitane și sistemele regionale de așezare, promovarea unui model echilibrat de zone de creștere atractive și accesibile și promovarea unor valori culturale ca element activ al dezvoltării. Exemple de acțiuni ar include: dezvoltarea cooperării în domeniul infrastructurii publice și a serviciilor publice, soluții de cooperare pentru reînnoirea urbană, planuri pentru restructurarea fostelor baze militare, pentru mai buna gestionare a siturilor arheologice etc.

În concluzia celor prezentate, se impune sublinierea rolului deosebit de important jucat de cooperarea regională dintre state, cu precădere în conjunctura internațională actuală, puternic influențată de procesul globalizării.

Drept urmare, având în vedere proliferarea atentatelor teroriste pe plan internațional și îndeosebi a celor îndreptate împotriva intereselor statelor membre ale NATO, în special cele provocate simultan, cu efecte dramatice asupra vieții și sănătății unui număr din ce în ce mai mare de persoane, în contextul geostrategic actual și al multiplicării, pe de o parte, și al creșterii gravității, pe de altă parte, a riscurilor non-militare la adresa securității naționale, pe fondul accelerării tendințelor de globalizare, se impune monitorizarea permanentă a evoluției societății, pentru a asigura flexibilitatea cadrului legal necesar mecanismelor manageriale perfecționate menite să asigure, în mod unitar și profesionist, apărarea vieții și sănătății populației, a mediului înconjurător, a valorilor materiale și culturale importante, pe timpul producerii unor situații de urgență, la declararea stărilor de mobilizare și de război, atât pentru asigurarea condițiilor necesare supraviețuirii persoanelor afectate, cât și pentru înlăturarea operativă a urmărilor acestora în scopul restabilirii rapide a stării de normalitate. Cooperarea regională (și cea subregională) este un proces care se derulează mai rapid și, în funcție de domeniu, mai eficient decât cooperarea la nivel mondial. Identificarea unor riscuri care se constituie în amenințări comune pentru un grup de state, permite ca adoptarea celor mai eficiente măsuri de protecție a comunităților acestor țări să fie adoptate la nivel regional. Până la urmă, cooperarea regională, consfințită prin tratate sau acorduri bi- și multilaterale, reprezintă veriga intermediară între palierul național de răspuns și cel propus de Uniunea Europeană, prin structurile sale specializate, integrate în Mecanismul Comunitar de Protecție Civilă.

**Colonel drd. ing. Decebal CHIFULESCU,
Inspectoratul General pentru Situații de Urgență**

BIBLIOGRAFIE

1. Documente

*** **Crize și instabilitate în Europa** – CSSAS, Ed. UNAp, 2004

*** **Tratatul Nord-Atlantic** (Washington, 04 aprilie 1949)

*** **Adunarea Parlamentară NATO. Declarația Comisiei permanente privind transformarea NATO**, Istanbul, 19.11.2002

*** **Protocoalele I și II la Convențiile de la Geneva din 12.08.1949**

*** **Decizia Consensuală susținută public în Consiliul Nord-Atlantic de cei 19 șefi de stat și de guvern din țările membre NATO**, Praga, 2002

- *** **Decizia Comisiei Uniunii Europene nr.2008/73/CE**, Euratom din 20 decembrie 2007 de modificare a Deciziei Comisiei Uniunii Europene nr.2004/277/CE, Euratom de stabilire a normelor de aplicare a Deciziei Consiliului Uniunii Europene nr.2007/779/CE, Euratom de instituire a unui mecanism comunitar de protecție civilă
- *** **Tratatul de la Nice** - Anexa 2007
- *** **NATO Handbook 2001 - NATO Xperience**
- *** **Survey of American and European Attitudes and Public Opinion on Foreign Policy**, The Chicago Council on Foreign Relations and The German Marshall Fund of the United States, Worldviews 2002
- *** HUNTINGTON, S.P. **Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale**, Editura ANTET, București, 1997
- *** **Global Trends 2025: A Transformed World** –2008
- *** **The Project of Disaster Management Training for South Eastern Europe** - the report on the U.N. Civil Military Coordination Course

2. Literatură de specialitate

- *** BONCU, Simion. **Securitatea europeană în schimbare. Provocări și soluții**, Ed. Amco Pres, București, 1995
- *** DRAGOMAN, Ion. **Politica externă și de securitate comună a Uniunii Europene**, Editura AISM, București, 2000
- *** ILIESCU, Ion. **Integrare și globalizare. Viziunea românească**, Editura Presa Națională, București 2003
- *** CHEȚE, Emil Victor, CIUPEI Ioan, RAȚIU Aurelian **România în ecuația euro-atlantică a securității și apărării**, Editura UNAP „Carol I”, București, 2
- *** FOTA, Iulian **România față în față cu globalizarea** - Lumea Militara nr. 4/2005
- *** Dr. BUȘE, Dorel - **Politica Externă a Uniunii Europene, Dimensiune de securitate și apărare europeană**, Editura. AISM, anul apariției 2004., capitol IV, pag 79.
- *** NEGUȚ, Silviu, **"Euroregiones"**, Revue Roumaine de Geographie, Tome 42, 1998, Ed. Academiei Romane
- *** DRAGOMAN, Ion. **Politica externă și de securitate comună a Uniunii Europene**, Editura AISM, București, 2000
- *** PETRE, Vlad Iuliu. **Managementul comunicării în situații de urgență. În: Securitatea și apărarea spațiului sud-est european, în contextul transformărilor de la începutul mileniului III.** Sesiunea anuală de comunicări științifice cu participare internațională: STRATEGII XXI/2006 – 13-14 aprilie 2006, București, Secțiunea 10: Management și educație. Volumul I – Management educațional, București, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2006, p.594-599
- *** ROȘU, Marcel. **Managementul situațiilor de urgență în context european.** În: Elemente ale transformării conceptuale și acționale în domeniile logistic, financiar și contabil. Sesiunea de comunicări științifice organizată de Catedra Logistică, Finanțe și Contabilitate, pentru cursul postuniversitar de perfecționare în conducere logistică – 09 iulie 2007, București, Secțiunea III: Finanțe și contabilitate. București, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”(Colegiul de Război), 2007, p.321-329
- *** BUCIUMAN, Marian. **Studiu privind abordările uniunii Europene în domeniul urgențelor civile.** În: Sisteme C4I în spațiul de luptă modern. Sesiune de comunicări științifice – 09 iulie 2007, București. București, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I” (Colegiul de Război), 2007, p.198-241
- *** SARCINSCHI, Alexandra, **Security between objective and subjective. The social representation of security in Romania and Europe**, comunicare susținută în cadrul celei de a 4-a Conferințe Internaționale “Strategy 2005” organizată de Institutul Elen de Studii Strategice, Atena, 3-4 noiembrie 2005
- *** JAVIER, Solana - **Strategia Europeană de Securitate** “A Secure Europe in a Better World”, Deciziei Consiliului Uniunii Europene nr.2003/529/CE

3. Mediul internet

- *** http://www.acus.org/files/publication_pdfs/3/Global-Trends-2025.pdf
- *** www.theglobalist.com/StoryId.aspx?StoryId=4629

(Material publicat în revista **Protecția Civilă** nr. 6/2010)